

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||

ഇന്ദ്രജിതോ ബ്രഹ്മാസ്ത്രേണ വാനരസേനാസഹിതയോഃ
ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോർമൂർച്ഛാ

തതോ ഹതാൻ രാക്ഷസപുംഗവാംസ്താൻ
ദേവാന്തകാദിത്രിശിരോത്രികായാൻ |
രക്ഷോഗണാസ്ത്ര ഹതാവശിഷ്ടാ -
സ്തേ രാവണായ ത്വരിതാഃ ശശംസുഃ || 6.73.1 ||

തതോ ഹതാംസ്താൻ സഹസാ നിശമ്യ
രാജാ മഹാബാഷ്പപരിപ്ലുതാക്ഷഃ |
പുത്രക്ഷയം ഭ്രാതൃവധം ച ഘോരം
വിചിന്ത്യ രാജാ വിപുലം പ്രദധ്യൗ || 6.73.2 ||

തതസ്തു രാജാനമുദീക്ഷ്യ ദീനം
ശോകാർണവേ സമ്പരിപുപ്ലുവാനം |
രഥർഷഭോ രാക്ഷസരാജസൂനു -
സ്തമിന്ദ്രജിദ് വാക്യമിദം ബഭാഷേ || 6.73.3 ||

ന താത മോഹം പരിഗന്തുമർഹസേ
യത്രേന്ദ്രജിജ്ജീവതി നൈര്യതേശ |
നേന്ദ്രാരിബാണാഭിഹതോ ഹി കശ്ചിത്
പ്രാണാൻ സമർഥഃ സമര്യേഭിപാതും || 6.73.4 ||

പശ്യാദ്യ രാമം സഹ ലക്ഷ്മണേന
 മദ്ബാണനിർഭിന്നവികീർണദേഹം |
 ഗതായുഷം ഭൂമിതലേ ശയാനം
 ശിതൈഃ ശരൈരാചിതസർവഗാത്രം || 6.73.5 ||

ഇമാം പ്രതിജ്ഞാം ശൃണു ശക്രശത്രുഃ
 സുനിശ്ചിതാം പൗരുഷദൈവയുക്താം |
 അദ്വൈവ രാമം സഹ ലക്ഷ്മണേന
 സന്തർപയിഷ്യാമി ശരൈരമോഘൈഃ || 6.73.6 ||

അദ്വേന്ദ്രവൈവസ്വതവിഷ്ണുരുദ്ര -
 സാധ്യാശ്ച വൈശ്യാനരചന്ദ്രസൂര്യാഃ |
 ദ്രക്ഷ്യന്തി മേ വിക്രമമപ്രമേയം
 വിഷ്ണോരിവോഗ്രം ബലിയജ്ഞവാടേ || 6.73.7 ||

സ ഏവമുക്ത്യാ ത്രിദശേന്ദ്രശത്രു -
 രാപ്യച്ഛ്യ രാജാനമദീനസത്യഃ |
 സമാരുരോഹാനിലതുൽയവേഗം
 രഥം ഖരശ്രേഷ്ഠസമാധിയുക്തം || 6.73.8 ||

സമാസ്ഥായ മഹാതേജാ
 രഥം ഹരിരഥോപമം |
 ജഗാമ സഹസാ തത്ര
 യത്ര യുദ്ധമരിന്ദമഃ || 6.73.9 ||

തം പ്രസ്ഥിതം മഹാത്മാന -
 മനുജധൂർമഹാബലഃ |
 സംഹർഷമാണാ ബഹവോ
 ധനുഃപ്രവരപാണയഃ || 6.73.10 ||

ഗജസ്കന്ധഗതാഃ കേചിത്
 കേചിത് പരമവാജിഭിഃ |
 വ്യാഘ്രവൃശ്ചികമാർജ്ജാര -
 ഖരോഽഘ്രശ്ച ഭുജംഗമൈഃ || 6.73.11 ||

വരാഹൈഃ ശ്യാപദൈഃ സിംഹൈ -
 ര്ജംബുകൈഃ പർവതോപമൈഃ |
 കാകഹംസമയുരൈശ്ച
 രാക്ഷസാ ഭീമവിക്രമാഃ || 6.73.12 ||

പ്രാസപട്ടിശനിസ്ത്രിംശ -
 പരശ്യധഗദാധരാഃ |
 ഭുശൂണ്ഡിമുദ്ഗരായഷ്ടി -
 ശതഘ്നീപരിഘായുധാഃ || 6.73.13 ||

സ ശംഖനിനദൈഃ പൂർണൈ -
 ര്ഭദരീണാം ചാപി നിഃസ്വനൈഃ |
 ജഗാമ ത്രിദശേന്ദ്രാരി -
 രാജിം വേഗേന വീര്യവാൻ || 6.73.14 ||

സ ശംഖശശിവർണേന
 ഛത്രേണ രിപുസുദനഃ |
 രരാജ പ്രതിപൂർണേന
 നഭശ്ചന്ദ്രമസാ യഥാ || 6.73.15 ||

വീജ്യമാനസ്തതോ വിരോ
 ഹൈമൈർഹേമവിഭൂഷണഃ |
 ചാരുചാമരമുഖ്യൈശ്ച
 മൂഖ്യഃ സർവധനുഷ്ഠതാം || 6.73.16 ||

സ തു ദൃഷ്ട്യാ വിനിർയാന്തം
 ബലേന മഹതാ വൃതം |
 രാക്ഷസാധിപതിഃ ശ്രീമാൻ
 രാവണഃ പുത്രമബ്രവീത് || 6.73.17 ||

ത്വമപ്രതിരഥഃ പുത്ര
 ത്വയാ വൈ വാസവോ ജിതഃ |
 കിം പുനർമാനുഷം ധൃഷ്ട്യം
 നിഹനിഷ്യസി രാഘവം || 6.73.18 ||

തഥോക്തോ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
 പ്രത്യഗൃഹ്ണാൻമഹാശിഷഃ |
 തതസ്ത്വിന്ദ്രജിതാ ലങ്കാ
 സൂര്യപ്രതിമതേജസാ || 6.73.19 ||

രരാജാപ്രതിവീർയേണ
 ദൃൗരിവാർകേണ ഭാസ്വതാ |
 സ സമ്പ്രാപ്യ മഹാതേജാ
 യുദ്ധഭൂമിമരിന്ദമഃ || 6.73.20 ||

സ്ഥാപയാമാസ രക്ഷാംസി
 രഥം പ്രതി സമന്തതഃ |
 തതസ്തു ഹുതഭോക്താരം
 ഹുതഭുക്സദൃശപ്രഭഃ || 6.73.21 ||

ജുഹുവേ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠോ
 വിധിവൻമന്ത്രസത്തമൈഃ |
 സ ഹവിർലാജസത്കാരൈ -
 ര്മാൽയഗന്ധപുരസ്കൃതൈഃ || 6.73.22 ||

ജുഹുവേ പാവകം തത്ര
 രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ |
 ശസ്ത്രാണി ശരപത്രാണി
 സമീധ്യാഥ്വ ബിഭീതകാഃ || 6.73.23 ||

ലോഹിതാനി ച വാസാംസി
 സ്രുവം കാർഷ്ണായസം തമാ |
 സ തത്രാഗ്നിം സമാസ്തീര്യ
 ശരപത്രൈഃ സതോമരൈഃ || 6.73.24 ||

ഛരാഗന്ധ്യ കൃഷ്ണവർണന്ധ്യ
 ഗലം ജഗ്രാഹ ജീവതഃ |
 സകൃദേവ സമീദ്ധന്ധ്യ
 വിധുമന്ധ്യ മഹാർചിഷഃ || 6.73.25 ||

ബഭൂവുസ്താനി ലിംഗാനി
 വിജയം യാൻയദർശയൻ |
 പ്രദക്ഷിണാവർതശിവ -
 സ്തപ്തകാഞ്ചനസന്നിഭഃ || 6.73.26 ||

ഹവിസ്തത് പ്രതിജഗ്രാഹ
 പാവകഃ സ്വയമുത്ഥിതഃ |
 സോത്സ്രോമാഹാരയാമാസ
 ബ്രാഹ്മമസ്ത്രവിശാരദഃ || 6.73.27 ||

ധനുശ്ചാത്മരഥം ചൈവ
 സർവം തത്രാഭ്യമന്ത്രയത് |
 തസ്മിന്നാഹുയമാന്വേന്ദ്രേ
 ഹുയമാനേ ച പാവകേ |

സാർകഗ്രഹേന്ദുനക്ഷത്രം
വിതത്രാസ നഭസ്ഥലം || 6.73.28 ||

സ പാവകം പാവകദീപ്തേജാ
ഹുത്യാ മഹേന്ദ്രപ്രതിമപ്രഭാവഃ |
സചാപബാണാസിരമാശ്വസുതഃ
ഖ്യേന്തർദധ്യേന്താനമചിന്ത്യവീര്യഃ || 6.73.29 ||

തതോ ഹയരമാകീർണം
പതാകാധ്വജശോഭിതം |
നിർയയൗ രാക്ഷസബലം
നർദമാനം യുയുത്സയാ || 6.73.30 ||

തേ ശരൈർബഹുഭിശ്ചിത്രൈ -
സ്തീക്ഷ്ണവേഗൈരലക്യതൈഃ |
തോമരൈരകുശൈശ്ചാപി
വാനരാജ്ഞുപ്ലുരാഹവേ || 6.73.31 ||

രാവണിസ്തു സുസക്രൂദ്ധ -
സ്താൻ നിരീക്ഷ്യ നിശാചരാൻ |
ഹൃഷ്ടാ ഭവന്തോ യുധ്വന്തു
വാനരാണാം ജിഹ്വാംസയാ || 6.73.32 ||

തതസ്തേ രാക്ഷസാഃ സർവേ
ഗർജന്തോ ജയകാക്ഷിണഃ |
അഭ്യവർഷംസ്തതോ ഘോരം
വാനരാൺശരവൃഷ്ടിഭിഃ || 6.73.33 ||

സ തു നാലീകനാരാചൈ -
ർഗദാഭിർമുസലൈരപി |

രക്ഷോഭിഃ സംവൃതഃ സംവ്യേ
വാനരാൻ വിചകർഷ ഹ || 6.73.34 ||

തേ വധ്യമാനാഃ സമരേ
വാനരാഃ പാദപായുധാഃ |
അഭ്യവർഷന്ത സഹസാ
രാവണിം ശൈലപാദപൈഃ || 6.73.35 ||

ഇന്ദ്രജിത് തു തദാ ക്രുദ്ധോ
മഹാതേജാ മഹാബലഃ |
വാനരാണാം ശരീരാണി
വ്യധമദ് രാവണാത്മജഃ || 6.73.36 ||

ശരേണൈകേന ച ഹരീൻ
നവ പഞ്ച ച സപ്ത ച |
ബിഭേദ സമരേ ക്രുദ്ധോ
രാക്ഷസാൻ സമ്പ്രഹർഷയൻ || 6.73.37 ||

സ ശരൈഃ സൂര്യസങ്കാശൈഃ
ശാതകുന്ദവിഭുഷണൈഃ |
വാനരാൻ സമരേ വീരഃ
പ്രമമാഥ സുദുർജയഃ || 6.73.38 ||

തേ ഭിന്നഗാത്രാഃ സമരേ
വാനരാഃ ശരപീഡിതാഃ |
പേതൂർമഥിതസങ്കൽപാഃ
സുരൈരിവ മഹാസുരാഃ || 6.73.39 ||

തേ തപന്തമിവാദിത്യം
ഘോരൈർബാണഗഭസ്തിഭിഃ |

അഭ്യധാവന്ത സക്രൂദ്ധാഃ
സംയുഗേ വാനരർഷഭാഃ || 6.73.40 ||

തതസ്തു വാനരാഃ സർവേ
ഭിന്നദേഹാ വിചേതസഃ |
വൃഥിതാ വിഭ്രവന്തി സു
രുധിരേണ സമുക്ഷിതാഃ || 6.73.41 ||

രാമസ്യാർഥേ പരാക്രമ്യ
വാനരാസ്ത്യക്തജീവിതാഃ |
നർദന്തസ്ത്വേന്നിവൃത്താസ്തു
സമരേ സശിലായുധാഃ || 6.73.42 ||

തേ ദ്രുമൈഃ പർവതാഗ്രൈശ്ച
ശിലാഭിശ്ച പ്ലവംഗമാഃ |
അഭ്യവർഷന്ത സമരേ
രാവണിം സമവസ്ഥിതാഃ || 6.73.43 ||

തം ദ്രുമാണാം ശിലാനാം ച
വർഷം പ്രാണഹരം മഹത് |
വ്യപോഹത മഹാതേജാ
രാവണിഃ സമിതിഞ്ജയഃ || 6.73.44 ||

തതഃ പാവകസങ്കാശൈഃ
ശരൈരാശീവിഷോപമൈഃ |
വാനരാണാമനീകാനി
ബിഭേദ സമരേ പ്രഭുഃ || 6.73.45 ||

അഷ്ടാദശശരൈരസ്തീക്ഷ്ണൈഃ
സ വിദ്ധ്യാ ഗന്ധമാദനം |

വിവ്യാധ നവഭിശ്ചൈവ
നലം ദൂരാദവസ്ഥിതം || 6.73.46 ||

സപ്തഭിസ്തു മഹാവിർയോ
മൈനം മർമവിദാരണൈഃ |
പഞ്ചഭിർവിശിഖൈശ്ചൈവ
ഗജം വിവ്യാധ സംയുഗേ || 6.73.47 ||

ജാംബവന്തം തു ദശഭി -
ർനീലം ത്രിംശദ്ഭിരേവ ച |
സുഗ്രീവമൃഷഭം ചൈവ
സോഽംഗദം ദ്വിവിദം തഥാ || 6.73.48 ||

ഘോരൈർദത്തവരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർനിശ്ചാണാനകരോത് തദാ |
അന്യാനപി തഥാ മുഖ്യാൻ
വാനരാൻ ബഹുഭിഃ ശരൈഃ || 6.73.49 ||

അർദയാമാസ സക്രൂദ്ധഃ
കാലാഗ്നിരിവ മുർച്ഛിതഃ |
സ ശരൈഃ സൂര്യസങ്കാശൈഃ
സുമുക്തൈഃ ശീഘ്രഗാമിഭിഃ || 6.73.50 ||

വാനരാണാമനീകാനി
നിർമമന്മ മഹാരണേ |
ആകുലാം വാനരീം സേനാം
ശരജാലേന പീഡിതാം || 6.73.51 ||

ഹൃഷ്ടഃ സ പരയാ പ്രീത്യാ
ദദർശ ക്ഷതജോക്ഷിതാം |

പുനരേവ മഹാതേജാ

രാക്ഷസേന്ദ്രാത്മജോ ബലീ || 6.73.52 ||

സംസൃജ്യ ബാണവർഷം ച

ശസ്ത്രവർഷം ച ദാരുണം |

മമർദ വാനരാനീകം

പരിതസ്ത്വിന്ദ്രജിദ് ബലീ || 6.73.53 ||

സ്വസൈന്യമുത്സൃജ്യ സമേത്യ തൂർണം

മഹാഹവേ വാനരവാഹിനീഷു |

അദ്യശ്യമാനഃ ശരജ്ജാലമുഗ്രം

വവർഷ നീലാംബുധരോ യഥാംബു || 6.73.54 ||

തേ ശക്രജിദ്ബാണവിശീർണദേഹാ

മായാഹതാ വിസ്വരമുന്നദന്തഃ |

രണേ നിപേതൂർഹരയോദ്ദ്രികൽപാ

യഥേന്ദ്രവജ്രാഭിഹതാ നഗേന്ദ്രാഃ || 6.73.55 ||

തേ കേവലം സന്ദദൃശുഃ ശിതാഗ്രാൻ

ബാണാൻ രണേ വാനരവാഹിനീഷു |

മായാവിഗൂഢം ച സുരേന്ദ്രശത്രും

ന ചാത്ര തം രാക്ഷസമപ്യപശ്യൻ || 6.73.56 ||

തതഃ സ രക്ഷോധിപതിർമഹാത്മാ

സർവാ ദിശോ ബാണഗണൈഃ ശിതാഗ്രൈഃ |

പ്രച്ഛാദയാമാസ രവിപ്രകാശൈഃ -

ർവിദാരയാമാസ ച വാനരേന്ദ്രാൻ || 6.73.57 ||

സ ശൂലനിസ്ത്രിംശപരശ്വയാനി

വ്യാവിദ്ധദീപ്താനലസപ്രഭാണി |

സവിസ്തുലിംഗോജ്ജ്വലപാവകാനി
വവർഷ തീവ്രം പ്ലവഗേന്ദ്രസൈന്ധവേ || 6.73.58 ||

തതോ ജ്വലനസങ്കാശൈ -
ർബാണൈർവാനരയുമപാഃ |
താഡിതാഃ ശക്രജിദ്ബാണൈഃ
പ്രഹുൽലാ ഇവ കിംശൂകാഃ || 6.73.59 ||

ത്യേന്ധോന്ധമഭിസർപന്തോ
നിനദന്തശ്ച വിസ്വരം |
രാക്ഷസേന്ദ്രാസ്ത്വനിർഭിന്നാ
നിപേതുർവാനരർഷഭാഃ || 6.73.60 ||

ഉദീക്ഷമാണാ ഗഗനം
കേചിന്നേത്രേഷു താഡിതാഃ |
ശരൈർവിവിശൂരന്ധോന്ധം
പേതുശ്ച ജഗതിതലേ || 6.73.61 ||

ഹനുമന്തം ച സുഗ്രീവ -
മംഗദം ഗന്ധമാദനം |
ജാംബവന്തം സുഷേണം ച
വേഗദർശിനമേവ ച || 6.73.62 ||

മൈന്ദം ച ദ്വിവിദം നീലം
ഗവാക്ഷം ഗവയം തഥാ |
കേസരിം ഹരിലോമാനം
വിദ്യുദ്ദംശ്രൂം ച വാനരം || 6.73.63 ||

സൂർയാനനം ജ്യോതിർമുഖം
തഥാ ദധിമുഖം ഹരിം |

പാവകാക്ഷം നലം ചൈവ

കുമുദം ചൈവ വാനരം || 6.73.64 ||

പ്രാസൈഃ ശൂലൈഃ ശിതൈർബാണൈ -

രിന്ദ്രജിൻമന്ത്രസംഹിതൈഃ |

വിവ്യാധ ഹരിശാർദൂലാൻ

സർവാംസ്താൻ രാക്ഷസോത്തമഃ || 6.73.65 ||

സ വൈ ഗദാഭിർഹരിയുമമുഖ്യാൻ

നിർഭിദ്യ ബാണൈസ്തപനീയവർണൈഃ |

വവർഷ രാമം ശരവൃഷ്ടിജ്ജാലൈഃ

സലക്ഷ്മണം ഭാസ്കരശ്ചികൽപൈഃ || 6.73.66 ||

സ ബാണവർശൈരഭിവൃഷ്ടയാണോ

ധാരാനിപാതാനിവ താനചിന്ത്യ |

സമീക്ഷമാണഃ പരമാദ്ഭുതശ്രീ

രാമസ്തദാ ലക്ഷ്മണമിത്യുവാച || 6.73.67 ||

അസൗ പുനർലക്ഷ്മണ രാക്ഷസേന്ദ്രോ

ബ്രഹ്മാസ്തമാശ്രിത്യ സുരേന്ദ്രശത്രുഃ |

നിപാതയിത്യാ ഹരിസൈന്ധമസ്മാ -

ങ്ശിതൈഃ ശരൈരർഭയതി പ്രസക്തം || 6.73.68 ||

സ്വയംഭുവാ ദത്തവരോ മഹാത്മാ

സമാഹിത്വോന്തർഹിതഭീമകായഃ |

കഥം നു ശക്യാ യുധി നഷ്ടദേഹോ

നിഹന്തുമദ്യേന്ദ്രജിദുദ്യതാസ്ത്രഃ || 6.73.69 ||

മന്യേ സ്വയംഭൂർഭഗവാനചിന്ത്യ -

സ്തസ്യേതദസ്ത്രം പ്രഭവശ്ച യോസ്യ |

ബാണാവപാതം ത്വമിഹാദ്യ ധീമൻ
മയാ സഹാവ്യഗ്രമനാഃ സഹസ്വ || 6.73.70 ||

പ്രച്ഛാദയത്യേഷ ഹി രാക്ഷസേന്ദ്രഃ
സർവാ ദിശഃ സായകവൃഷ്ടിജ്ഞാലൈഃ |
ഏതച്ച സർവം പതിതാഗ്ര്യശൂരം
ന ഭ്രാജതേ വാനരരാജസൈന്ധവം || 6.73.71 ||

ആവാം തു ദൃഷ്ട്യാ പതിതൗ വിസംജ്ഞൗ
നിവൃത്തയുദ്ധൗ ഹതഹർഷരോഷൗ |
ധ്രുവം പ്രവേക്ഷ്യത്യമരാരിവാസ -
മസൗ സമാസാദ്യ രണാഗ്ര്യലക്ഷ്മീം || 6.73.72 ||

തതസ്തു താവിന്ദ്രജിതോന്ദ്രജ്ഞാലൈ -
ർബഭുവതുസ്തുത്ര തദാ വിശസ്തു |
സ ചാപി തൗ തത്ര വിഷാദയിത്യാ
നനാദ ഹർഷാദ് യുധി രാക്ഷസേന്ദ്രഃ || 6.73.73 ||

തതസ്തുദാ വാനരസൈന്ധവേവം
രാമം ച സംഖ്യേ സഹ ലക്ഷണേന |
വിഷാദയിത്യാ സഹസാ വിവേശ
പുരീം ദശഗ്രീവഭുജാഭിഗുഹ്ലാം |
സംസ്തൂയമാനഃ സ തു യാതുധാനൈഃ
പിത്രേ ച സർവം ഹൃഷിതോദ്ഭുവാച || 6.73.74 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
യുദ്ധകാണ്ഡേ ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||